

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОДФП.02 ПЕДАГОГІЧНА РИТОРИКА

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітній рівень: другий (магістерський)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>0859/17</u>	
 (підпис)	(прізвище, ініціали)
« <u> </u> »	20 <u> 17 </u> р.

Київ – 2017 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОДФП.02 ПЕДАГОГІЧНА РИТОРИКА

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітній рівень: другий (магістерський)

Київ – 2017 рік

Педагогічна риторика: роб. навч. прогр. [для студ. спец. 013 Початкова освіта] / уклад. Г.Л. Бондаренко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 22 с.

Розробники:

Бондаренко Геннадій Леонідович, завідувач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти

Протокол № 1 від 06 вересня 2017 року

Завідувач кафедри початкової освіти
Г.Л. Бондаренко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи
М.А. Машовець

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 рік
© Педагогічний інститут, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>01 Освіта</i>	Нормативна	
	Спеціальність підготовки <i>013 Початкова освіта</i>		
Модулів – 1		Рік підготовки	
		5-й	
Змістових модулів – 3		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		9-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання:		Лекції	
		12 год.	8 год.
		Практичні	
аудиторних – 2		12 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	74 год.
самостійної роботи студента – 2		Модульний контроль: 6 год.	
		Семестровий контроль: 30 год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розвиток мовленнєво-риторичної особистості майбутнього вчителя початкової школи (мовленнєво-риторичної компетентності), яка усвідомлено володіє засобами педагогічної комунікації з метою ефективного управління пізнавальною діяльністю молодших школярів, їхнім особистісним зростанням, а також професійного спілкування з членами педагогічного співтовариства, батьками, громадськістю та репрезентації професійних цінностей у публічному мовленні.

Завдання курсу:

1. Оволодіння риторичними знаннями про правила і норми спілкування в різних сферах мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи.
2. Оволодіння мовленнєво-риторичними вміннями вчителя початкової школи з метою риторизації навчально-виховного процесу в початковій школі.
3. Усвідомлення специфіки мовленнєво-риторичної діяльності, особливостей комунікативно-мовленнєвих ситуацій, характерних для професійної сфери вчителя початкової школи.
4. Оволодіння досвідом підготовки та аналізу професійно значущих текстів мовленнєвого і риторичного жанрів.
5. Розвиток мовленнєво-риторичної особистості, яка вміє застосовувати отримані знання та сформовані вміння в нових умовах прояву тієї чи іншої комунікативної ситуації, здатної шукати і знаходити власне рішення різноманітних професійних завдань.
6. Пізнання студентами суті мовленнєво-риторичного ідеалу вчителя початкової школи як компонента культури і зразка педагогічного спілкування.

За результатами вивчення дисципліни в студентів мають **сформуватися такі компетентності:**

методична – здатність до вирішення фахових і методичних завдань, інтегрування педагогічних технологій. Формування досвіду і цінностей управлінської діяльності, застосовування на практиці професійних умінь і навичок для розвитку методичної культури, розв'язання професійних задач із врахуванням законів педагогічної риторики. Досконало володіти мовленнєво-риторичними уміннями з педагогічної та академічної риторики з метою ефективної професійної діяльності в початковій школі, формувати риторичний досвід і цінності фахової діяльності з метою формування риторичної культури;

аналітична – вміння спостерігати, порівнювати, аналізувати, систематизувати та узагальнювати психолого-педагогічні процеси, явища і факти, переконливо аргументувати висновки на основі перцептивних і мисленнєвих дій, глибоко пізнавати навколишню дійсність; здійснювати аналітико-синтетичну діяльність;

управлінська – здатність ефективно управляти навчально-виховним процесом початкової школи. Здатність здійснювати ділове адміністрування, моніторинг навчально-виховного процесу на основі законів педагогічної та ділової риторики.

Програмні результати навчання

- Вміння ефективно і гнучко використовувати українську мову в суспільній, освітньо-професійній та особистісній сферах діяльності; володіти словом (мовленнєвими і риторичними жанрами) як універсальним інструментом спілкування, навчання, виховання і дії на основі невичерпної скарбниці риторичного досвіду.
- Володіння технологією комунікації, що є безумовним свідченням мовленнєво-риторичної компетентності сучасного студента – майбутнього вчителя початкової школи, лідера суспільства, свідомого громадянина-патріота і врахувати сучасні наукові досягнення в осмисленні таємниць словесного вираження і впливу на аудиторію.
- Здатність оптимально поєднувати наукову та практичну підготовку; поповнювати свої риторичні знання протягом усього життя.
- Володіння мовленнєво-риторичними вміннями необхідними для успішної педагогічної діяльності вчителя початкової школи.
- Володіння такими перцептивно-гностичними якостями, як: спостережливість, інтелектуальна активність, власний дослідницький стиль, гнучкість і оригінальність мислення, інтуїція, об'єктивність, критичність; логічно правильно, аргументовано і ясно будувати усне мовлення, давати визначення, наводити приклади і докази, контрдокази та контраргументи.
- Здатність раціонально використовувати Internet-ресурси, володіння комп'ютерною та інформаційної грамотністю з метою розвитку мовленнєво-риторичної компетентності.
- Вміння ефективно здійснювати педагогічну взаємодію з його суб'єктами та різними соціальними інститутами на основі законів педагогічної риторики.
- Здатність реалізовувати освітні стандарти та впроваджувати перспективні педагогічні технології в освітній процес ВНЗ засобом педагогічної риторики.
- Здатність брати відповідальність за результати своєї наукової та професійної діяльності, дотримання корпоративної культури ВНЗ та мовленнєво-риторичної культури зокрема.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Педагогічна риторика як наука і мистецтво

Тема 1. Предмет педагогічної риторики

Лекція 1. Предмет педагогічної риторики (2 год.)

Визначення понять «риторика», «педагогічна риторика», «ораторське мистецтво», «красномовство», «ритор», «оратор». Основні категорії педагогічної риторики виступу(модуси публічного): етос, логос, пафос.

Основні поняття теми: «риторика», «педагогічна риторика», «ораторське

мистецтво», «красномовство», «ритор», «оратор», «етос», «логос», «пафос».

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Тема 2. Основні етапи зародження та розвитку педагогічної риторики

Лекція 2. Основні етапи зародження та розвитку педагогічної риторики (2 год.)

Формування риторичної особистості в школах Давньої Греції і Давнього Риму. Становлення вітчизняного учительсько-ораторського мистецтва. Начерк історії проповідництва (взаємозв'язок гомілетики з педагогічною риторикою). Знамениті проповідники християнської церкви давнього періоду Василій Великий, Григорій Богослов, Іоан Златоуст. Основні гомілетичні властивості слова (духовність, істинність, святість, рятівничість, велелюбність, благодатність) як гармонізуючі соціальні потенції риторики любові. Розвиток філософського-дидактичної риторики України ХХ століття. А. С. Макаренко про роль слова у вихованні. Художньо-ораторська спадщина В. О. Сухомлинського, праці педагогів-риторів І. А. Зязюна, А. Й. Капської, Г. М. Сагач.

Основні поняття теми: антична риторика, гомілетика, філософсько-дидактична риторика

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Тема 3. Екстраполяція основних законів загальної риторики на мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи

Лекція 3. Екстраполяція основних законів загальної риторики на мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи (2 год.)

Риторична формула педагогічного успіху: $P = K + A + C + T + M + EK + CA$ (за Г.М.Сагач). Концептуальний закон. Закон моделювання аудиторії. Стратегічний закон. Тактичний закон. Мисленнєво-мовленнєвий закон (словесної творчості). Закон ефективної комунікації (ефективного спілкування). Системно-аналітичний закон.

Основні поняття теми: риторична концепція, риторична стратегія, риторична тактика, мовлення, комунікація, риторичний аналіз.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Тема 4. Мовленнєво-риторичний ідеал учителя початкової школи

Суть і етапи формування риторичного ідеалу вчителя в історії вітчизняної педагогічної риторики. Найсуттєвіші складники професіограми сучасного педагога-оратора. Світ біблійної риторики. Фольклорні правила риторичного спілкування українців. Система мовленнєвого етикету.

Змістовий модуль 2.

Теорія педагогічної риторики

(основні розділи педагогічної риторики)

Тема 5. Інвенція

Лекція 4. Інвенція – мистецтво задуму промови вчителем, пошук та знаходження конструктивних ідей (2 год.)

Поняття «аудиторія». Характеристика аудиторії молодших школярів (учні 1-2 класів, учні 3-4 класів), батьків, педагогів. Типи аудиторій: зосереджена і розосереджена; мала, середня, велика; добре підготовлена і недостатньо підготовлена; дитяча, молодіжна, доросла; налаштована позитивно, байдуже, негативно; мітингова та ін. Портрет аудиторії (аналіз аудиторії): соціально-демографічні, соціально-психологічні та індивідуально-особистісні ознаки. Типи співрозмовників. Програма вивчення аудиторії.

Задум промови. Тема, підтема, мікротема. Основні вимоги до назви теми. Усвідомлення загальної цільової установки промови: інформувати, надихати, розважати, переконати, закликати до дій. Інтерес як категорія мовленнєвих дій. Типи матеріалу у складі повідомлення: емпіричний, енциклопедичний, компаративний. Фази інвенції: фаза вибору, фаза орієнтації, фаза занурення.

Основні поняття теми: інвенція, аудиторія, портрет аудиторії, загальна цільова установка, інтерес, фази інвенції.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7]

Практичне заняття 1. Інвенція – мистецтво задуму промови вчителем, пошук та знаходження конструктивних ідей (2 год.)

Тема 6. Диспозиція

Лекція 5. Диспозиція – мистецтво архітектоніки промови вчителем

Вступ. Три основні функції вступу: привернути увагу слухачів, налаштувати аудиторію на позитивне сприйняття промови, підготувати ґрунт для розроблення теми. Види зачинів. Конкретна цільова установка. Загальні риторичні рекомендації щодо складання вступу. Головна частина промови. Основні форми викладу: розповідь, опис, пояснення, міркування (хрія). Природна і штучна моделі викладу матеріалу. Методи викладу матеріалу: індуктивний, дедуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний. Мета заключної частини промови. Закінчення елегантне і доцільне. Типи доцільного

фіналу: підсумкові, типологічні, апелювальні. Переходи між частинами промови і способи їх реалізації.

Основні поняття теми: диспозиція, вступ, головна частина промови, заключна частина промови, методи викладу матеріалу.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7]

Тема 7. Елокуція

Риторичні фігури. Тропи. Комунікативні якості ораторського мовлення вчителя початкової школи: правильність, виразність, багатство, ясність, точність, стислість, доцільність, художня образність, переконливість. Полімодальне мовлення вчителя початкової школи: «Подивіться, послухайте, відчуйте». Слова-предикати. Словесні засоби активізації уваги та мислення учнів початкової школи.

Тема 8. Меморія й акція

Способи запам'ятовування промови вчителем: механічний, логічний, мнемотехнічний. Магічне число, або число Міллера. Основні риторичні рекомендації щодо виголошення промови. Партитура тексту промови як програма дій оратора. Засоби логіко-емоційної виразності у промові оратора: паузи, логічний наголос, темп мовлення, мелодика мовлення. Невербальні засоби вчителя-оратора. Енергетичні параметри мовлення. Аналіз публічного виступу вчителем. Виразне читання в мовленнєво-риторичній діяльності вчителя.

Практичне заняття 2. Меморія й акція (2 год.)

Змістовий модуль 3.

Мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи

Тема 9. Основні жанри педагогічної риторики

Лекція 6. Основні жанри педагогічної риторики (2 год.)

Мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи в умовах інтегрованого проектно-тематичного навчання. Текст як продукт мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи. Етапи створення тексту. Жанри педагогічного спілкування (за Т. Ладигенською). Специфічні жанри дидактичного мовлення (за Т. Ладигенською). Жанри педагогічного мовлення (за Н. Голуб). Діалоги, спрямовані на формування духовного стану людини (за Ю. Рождественським).

Основні поняття теми: жанр, риторичний жанр, мовленнєвий жанр, мовленнєво-риторична діяльність учителя.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7]

Практичне заняття 3. Основні жанри педагогічної риторики (2 год.)

Тема 10. Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови

Практичне заняття 4. Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови (2 год.)

Тема 11. Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови

Практичне заняття 5. Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови (2 год.)

Тема 12. Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови

Практичне заняття 6. Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови (2 год.)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	с.р.	М К Р		л	пр.	лаб	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Педагогічна риторика як наука і мистецтво												
Тема 1. Предмет педагогічної риторики	7	2			5			2				
Тема 2. Основні етапи зародження та розвитку педагогічної риторики	7	2			5			2				
Тема 3. Екстраполяція основних законів загальної риторики на мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи	7	2			5							
Тема 4. Мовленнєво-риторичний ідеал учителя початкової школи	5				5							
Модульний контроль	2					2						
Разом за змістовий модуль 1	28	6	6		20	2		4				
Змістовий модуль 2. Теорія педагогічної риторики (основні розділи педагогічної риторики)												
Тема 5. Інвенція	9	2	2		5			2				
Тема 6. Диспозиція	7	2			5			2				
Тема 7. Елокуція	5				5							
Тема 8. Меморія й акція	7		2		5							

Модульний контроль	2					2						
Разом за змістовий модуль 2	30	4	4			20	2		4			
Змістовий модуль 3. Мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи												
Тема 9. Основні жанри педагогічної риторики	9	2	2			5				2		
Тема 10. Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови.	7		2			5				2		
Тема 11. Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови	7		2			5				2		
Тема 12. Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови	7		2			5				2		
Модульний контроль	2						2					
Разом за змістовий модуль 3	32	2	8			20	2	8		8		
Усього годин	90	12	12			60	6	16	8	8		
Іспит (семестровий контроль)	30							30				
Усього годин	120	12	12			60	6	120	8	8		74

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інвенція – мистецтво задуму промови вчителем, пошук та знаходження конструктивних ідей	2
2	Меморія й акція	2
3	Основні жанри педагогічної риторики	2
4	Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови	2
5	Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови	2
6	Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови	2

Практичне заняття 1

Тема: Інвенція – мистецтво задуму промови вчителем, пошук та знаходження конструктивних ідей (2 год.)

План заняття

1. Схарактеризуйте аудиторію учнів 1-2 класів.
2. Схарактеризуйте аудиторію учнів 3-4 класів.
3. Схарактеризуйте аудиторію батьків.
4. Схарактеризуйте аудиторію педагогів школи, у якій ви проходили педагогічну практику або працюєте.
5. Схарактеризуйте типи співрозмовників та риторичні особливості ефективної комунікації з кожним типом.
6. Оберіть будь-яку тему з фахової проблематики і поділіть її на підтеми та мікротеми.

7. Визначте загальну цільову установку до промов з метою інформувати, надихати, розважати, переконати, закликати до дій.
8. Розкрийте особливості інтересу як категорії мовленнєвих дій.
9. Дайте характеристику типам матеріалу у складі повідомлення (емпіричний, енциклопедичний, компаративний).
10. Розкрийте особливості фаз інвенції (вибору, орієнтації, занурення).

Практичне завдання. Підготуйте три самопрезентації (до 3 хвилин кожна) для виступу перед молодшими школярами, колегами, батьками.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Практичне заняття 2.

Тема: Меморія й акція (2 год.)

План заняття

1. Схарактеризуйте способи запам'ятовування промови вчителем: механічний, логічний, мнемотехнічний. Визначте позитивні і негативні моменти кожного із способів та зробіть власні висновки. Результати міркувань подайте у таблиці.

Способи запам'ятовування	Позитивне	Недоліки	Висновки
Механічний			
Логічний			
Мнемотехнічний			

2. У чому секрети магічності числа Міллера. Підготуйте невеличкий виступ перед учнями початкової школи на будь-яку тему, використовуючи лише прості речення.

3. Сформулюйте основні риторичні рекомендації щодо виголошення промови вчителем початкової школи.

4. Складіть партитуру до вірша або прозового твору, що вивчається на уроках літературного читання.

5. Назвіть 12 видів пауз, які може застосовувати вчитель початкової школи у своїй мовленнєво-риторичній діяльності та дайте їм коротку характеристику.

6. Назвіть виміри логічних наголосів та дайте їм характеристику.

7. Заповніть таблицю «Темп мовлення». Необхідно записати в кожну колонку таблиці не менше трьох рекомендацій щодо темпу мовлення / читання

Швидше промовляється/ читається	Повільніше промовляється/ читається
...	...

8. Схарактеризуйте жести вчителя початкової школи за характером (вказівні, зображальні, емоційні, символічні, ритмічні). Схарактеризуйте чотири види жестів

руками вчителя початкової школи. Поясніть, коли необхідно застосовувати низький, середній і високий рівень жестикуляції.

9. Чи можуть жести впливати на підсвідомість учнів. Обґрунтуйте свою відповідь.

9. Назвіть і схарактеризуйте 7 параметрів, що впливають на енергетику мовлення вчителя.

10. Яку роль відіграє виразне читання в мовленнєво-риторичній діяльності вчителя початкової школи.

Практичне завдання. Підготуйте і запишіть за допомогою сучасних гаджетів власну невеличку промову (до 2,5 хвилин) патріотичної тематики до учнів 3 класу та проаналізуйте її.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Змістовий модуль 3.

Мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи

Практичне заняття 3.

Тема: Основні жанри педагогічної риторики (2 год.)

План заняття

1. Схарактеризуйте зміст поняття «мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи».

2. Чому текст є продуктом мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи.

3. Розкрийте особливості етапів створення тексту мовленнєвого і риторичного жанрів.

4. Схарактеризуйте жанри педагогічного спілкування (за Т. Ладиженською).

5. Схарактеризуйте специфічні жанри дидактичного мовлення (за Т. Ладиженською).

6. Схарактеризуйте жанри педагогічного мовлення (за Н. Голуб).

7. Схарактеризуйте діалоги, спрямовані на формування духовного стану людини (за Ю. Рождественським).

Практичне завдання. Підготуйте вступне слово до вивчення художнього твору (постаті письменника / поета) на уроці літературного читання

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Практичне заняття 4.

Тема: Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови (2 год.)

План заняття

1. Дайте характеристику 10 видам зачинів.
2. Підготуйте конкретну цільову установку (просто й з опрацюванням) до інформаційної промови вчителя.
3. Схарактеризуйте 10 методів подачі матеріалу в головній частині. Прокоментуйте їх.
4. Заповніть таблицею «Типи фіналу». Поясніть, чому вибір заключної частини залежить від типу промов, установок слухачів.

Тип фіналу (заключної частини)	Зразок тексту для учнів початкової школи	Тип промови
Елегантний фінал		
Доцільний фінал: <ul style="list-style-type: none"> • підсумковий • типологічний із перспективою • типологічний із і фоном 		
Апелювальний		

5. Схарактеризуйте 6 видів логічних переходів із однієї частини промови до іншої.
6. Складіть алгоритм структури промови вчителя початкової школи з метою інформувати.

Практичне завдання. Підготуйте, прорепетируйте, виголосіть і проаналізуйте промову вчителя з метою інформувати для учнів початкової школи.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Практичне заняття 5.

Тема: Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови (2 год.)

План заняття

1. Схарактеризуйте алгоритм структури промови вчителя початкової школи з метою переконати і закликати до дій.
2. Чому сильні аргументи мають складати основу переконуючої промови?
3. У чому специфіка емпіричної, теоретичної, причинної та аналогічної аргументації? Підберіть приклади до 4 видів аргументації для мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи.
4. Які вимоги ставить педагогічна риторика до аргументів?
5. Чому вчителю початкової школи необхідно здійснювати адаптацію стратегії переконувальної промови до установок слухачів?

6. Які прийоми необхідно застосувати, щоб слухачі чітко відчували перехід від одних аргументів до інших?

7. Спробуйте в невеличкій промові довести співрозмовнику абсурдну ідею.

Практичне завдання. Підготуйте, виголосіть і проаналізуйте промову вчителя з метою переконати для учнів початкової школи.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

Практичне заняття 6.

Тема: Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови (2 год.)

План заняття

1. Ознайомтеся з таблицею «Композиція промови з метою надихнути». Прокоментуйте її.
2. Ознайомтеся з надихаючими промовою вчителя початкової школи. Чи відповідає вона композиційним елементам?
3. Конкурс «Кращий надихаючий педагог-оратор».
4. Ознайомтеся з довідкою про творче бачення оратора. Висловіть свої думки з приводу прочитаного.
5. Схарактеризуйте риторичні засоби виразності. Чи погоджуєтеся з тим, що використання риторичних фігур і тропів надають надихаючій промові більшої емоційності, енергійності, схвильованості? Під час підготовки надихаючої промови використовуйте риторичні фігури і тропи.

Практичне завдання. Підготуйте, прорепетируйте, виголосіть і проаналізуйте промову вчителя з метою надихнути для учнів початкової школи.

Література

Основна [1,2,3,4,5]

Додаткова [1,2,3,4,5, 6, 7, 8, 9]

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів				
1	Тема 1. Предмет педагогічної риторики Підготуйте есе з теми «Риторика: наука чи мистецтво?»	5	5				
2	Тема 2. Основні етапи зародження та розвитку педагогічної риторики Прочитайте статті В.О. Сухомлинського, сконцентровані під кутом його професійної уваги до риторичної діяльності вчителя. Визначте, наскільки актуальні положення педагога для сучасної педагогічної практики. Сформулюйте на основі прочитаного, які риторичні ідеї В.О. Сухомлинського необхідно дотримуватися в сучасній початковій школі, та запишіть їх у таблицю (див. Бондаренко Г. Історія педагогічної риторики. – С.219-245. <table><tr><th>Риторична ідея</th><th>Рекомендації В. О. Сухомлинського</th></tr><tr><td> </td><td> </td></tr></table>	Риторична ідея	Рекомендації В. О. Сухомлинського			5	5
Риторична ідея	Рекомендації В. О. Сухомлинського						
3	Тема 3 Екстраполяція основних законів загальної риторики на мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи (5 балів) <ul style="list-style-type: none">Підготуйте психолого-риторичні рекомендації щодо ефективної комунікації з такими типами співрозмовників: «безглузда людина», «позитивно налаштована людина», «всезнайко», «базіка», «боягуз», «витриманий, неприступний співрозмовник», «незацікавлений», «поважна персона», «чомучка».Створіть «портрет» аудиторій (учні 1-2 класів, учні 3-4 класів). Які характерні ознаки необхідно врахувати вчителю початкової школі у процесі підготовки до уроків у 1-2 та 3-4 класах.	5	5				
4	Тема 4. Мовленнєво-риторичний ідеал учителя початкової школи Створіть і презентуйте власну модель мовленнєво-риторичного ідеалу вчителя початкової школи. Розробіть власну позитивно-гармонійну «Я-концепцію» саморозвитку мовленнєво-риторичної компетентності	5	5				
5	Тема 5. Інвенція Підготуйте три самопрезентації (до 3 хвилин) для виступу перед молодшими школярами, колегами, батьками. Зробіть їх відеозапис за допомогою сучасного гаджета та надішліть відеозапис викладачеві	5	5				

6	Тема 6. Диспозиція Заповніть таблицю «Композиція промови».			5	5	
		Вступ	Основна частина			Заключна частина
	Завдання					
	Методи / прийоми / засоби педагогічної риторики					
7	Тема 7. Елокуція Заповніть таблицю «Предикати полімодального мовлення вчителя початкової школи»			5	5	
	Модальність	Слова-предикати				
	Візуал	Блищати, бачити, дивитися...				
	Аудіал	Говорити, слухати, чути...				
	Кінестет	Взятися, тримати, легкий, м'який...				
8	Тема 8. Меморія й акція Підготуйте комплекс завдань і вправ для саморозвитку пам'яті, голосу, дикції, дихання			5	5	
9	Тема 9. Основні жанри педагогічної риторики Підготуйте вступне слово до вивчення художнього твору (постаті письменника/поета) на уроці літературного читання			5	5	
10	Тема 10. Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови Підготуйте інформаційну промову (пояснення, розповідь, опис, міркування) для молодших школярів на будь-яку тему, зробіть репетицію перед дзеркалом, зробіть її відеозапис за допомогою сучасного гаджета та надішліть відеозапис викладачеві			5	5	
11	Тема 11. Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови Підготуйте переконувальну промову для молодших школярів на будь-яку тему, зробіть репетицію перед дзеркалом, зробіть її відеозапис за допомогою сучасного гаджета та надішліть відеозапис викладачеві			5	5	
12	Тема 12. Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови Підготуйте надихаючу промову для молодших школярів на будь-яку тему, зробіть репетицію перед дзеркалом, зробіть її відеозапис за допомогою сучасного гаджета та надішліть відеозапис викладачеві			5	5	
Разом				60	60	

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи, творчі завдання.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладачів; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів застосовуються такі методи:

- ***Методи усного контролю:*** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- ***Методи письмового контролю:*** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, завдання, есе.
- ***Методи самоконтролю:*** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Макс. балів	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					247 б. коефіцієнт – 2,47
Лекції	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12		
	1	1	1		1	1			1					
Семінарські заняття					10+1			10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	66	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60	
МКР	25				25				25				75	
Екзамен													40	
ВСЬОГО													100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів	незадовільно
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів	

10. Методичне забезпечення

- ✓ опорні конспекти лекцій із використанням слайд-презентацій, відео- аудіо-матеріалів;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ схеми, таблиці, бланки;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
- ✓ організація взаємодії зі студентами за допомогою електронного навчального середовища Київського університету імені Бориса Грінченка, корпоративної електронної пошти, форумів, соціальних мереж, скайпу;
- ✓ комплекс для слайд-супроводу дисципліни: ноутбук, мультимедійний проектор, смарт дошка для демонстрації лекційних матеріалів, організації проблемної бесіди;
- ✓ Dvd - ресурси (фрагменти художніх фільмів, телепрограм) для аналізу матеріалів в аспекті навчальної теми;
- ✓ комплекс роздаткових матеріалів: текстів промов учителів початкової школи для аналізу;
- ✓ Інституційний репозиторій Київського університету імені Бориса Грінченка.

11. Рекомендована література

Основна

1. Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. – Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. – 375 с.
2. [Бондаренко Г.Л. Історія педагогічної риторики : навч. посіб. / Геннадій Бондаренко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 276 с.](#)
3. Колотілова Н.А. Риторика : навч. посіб. / Наталія Андріївна Колотілова. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
4. Олійник О. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / Ольга Олійник. – К. : Кондор, 2010. – 166 с.
5. Сагач Г. Вибрані твори в п'яти томах. Т.1 : Риторика: «Златоуст» / Г. Сагач. – Рівне : ППДМ, 2006. – 288 с.

Додаткова

1. Бондаренко Г. Аналіз педагогічних поглядів В.О. Сухомлинського на проблему мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи / Г. Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2015. – №9(13). – С.43-47. (Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/10186/1/H_Bondarenko_PSHIS_9%2813%29_2015.pdf)

2. Бондаренко Г. Діагностика мовленнєво-риторичної діяльності вчителя початкової школи / Г. Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2015. – №10(14). – С.3-7. (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/10374/1/H_Bondarenko_PSHIS_10%2814%29_2015.pdf)
3. Бондаренко Г.Л. Мовленнєво-риторичні поради вчителю початкової школи / Г. Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2016. – №1(17). – С.7-10. (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/13029/1/H_Bondarenko_PSHIS_1%2817%29_2016.pdf)
4. Бондаренко Г.Л. Сім секретів риторичного успіху вчителя початкової школи / Г. Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2016. – №8(24). – С.10-115 (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/14985/1/H_Bondarenko_PSHIS_8%2824%29_2016.pdf)
5. Бондаренко Г.Л. Формування мовленнєво-риторичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи / Г. Л. Бондаренко // Матеріали Міського науково-практичного семінару «Реалізація компетентнісного підходу до формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи», який відбувся 11-12 грудня 2014 р. у Педагогічному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка // Вісник психології і педагогіки. Збірник наукових праць. – Вип. 16 [електронний ресурс. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2014.]. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Бондаренко_Г.Л._Формування_мовленнєво-риторичної_компетентності_майбутнього_вчителя_початкової_школи
6. Мартиненко С. М., Бондаренко Г. Л. Особливості підготовки майбутнього вчителя початкової школи до мовленнєво-риторичної діяльності / С. М. Мартиненко, Г.Л.Бондаренко // Рідна мова (Квартальник українського вчительського товариства у Польщі). – 2013. – №19. – С. 82-88. (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2979/1/S.Martynenko_%20H.Bondarenko_RM_2013.pdf)
7. Бондаренко Г.Л. Риторичні прийоми зацікавлення та утримування уваги молодших школярів / Г.Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2016. – №1(17). – С.12-14. (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/15398/1/H_Bondarenko_PSHIS_10%2826%29_2016.pdf)
8. Бондаренко Г.Л. Як підготувати і виголосити промову з метою переконування / Г.Л.Бондаренко // Початкова школа і сучасність. – 2016. – №10(26). – С.3-6 (Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/18378/1/H_Bondarenko_PSHIS_12%2828%29_2016.pdf)
9. Мартиненко С. Н., Бондаренко Г. Л. Подготовка учителя начальной школы в парадигме речевой риторической деятельности / С.Н. Мартыненко, Г.Л. Бондаренко // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. Москва. – 2014. – №11 (70) Ноябрь. – С.313–318. (Режим доступа: <http://elibrary.ru/item.asp?id=22681265>)
10. Педагогическая риторика в вопросах и ответах : учеб. пособие / З. С. Смелкова, Н. А. Ипполитова, Т. А. Ладыженская и др.; под ред. Н. А. Ипполитовой. – М. : МПГУ, 2011. – 254 с.
11. Педагогическая риторика: Рабочая тетрадь / Под общей редакцией Н. А. Ипполитовой. – М. : ООО «Агенство «КРПА Олимп», 2004. – 128 с.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогічна риторика»

Разом год., лекції – 12 год., практичні заняття – 12 год., самостійна робота – 60 год., модульний контроль – 6 год., іспит – 30 год

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модулі	ЗМ І				ЗМ ІІ				ЗМ ІІІ			
Назва модуля	Педагогічна риторика як наука і мистецтво				Теорія педагогічної риторики				Мовленнєво-риторична діяльність учителя початкової школи			
К-сть балів за модуль												
Лекції	1	2	3	3	5	6	7	8	9	10	11	12
Дати												
Теми лекцій (відвідування – 6 балів)	Предмет педагогічної риторики	Основні етапи зародження та розвитку педагогічної риторики	Екстраполяція основних законів загальної риторики на мовленнєво-риторичну діяльність учителя початкової школи		Інвенція	Диспозиція			Основні жанри педагогічної риторики			
Теми семінарських занять (відвідування, робота під час заняття) 6 +10*6=66 балів					Інвенція		Меморія й акція	Основні жанри педагогічної риторики	Мистецтво підготовки і виголошення інформаційної промови	Мистецтво підготовки і виголошення переконувальної промови	Мистецтво підготовки і виголошення надихальної промови	
Самостійна робота (5*12=60 б.)	5 балів	5 балів	5 балів	Мовленнєво-риторичний ідеал учителя 5 б.	5 балів	5 балів	Елокуція 5 б.	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	МКР 1 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)				МКР 3 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Відв. лекцій – 6 б., практ. - 6 б., роб. на практ. - 10 (60) б., МКР - 25 (75) б., сам. роб. – 60 б., екзамен – 40 б. Разом -247 балів. Коефіцієнт – 2,47											

